

Aritmogrif.

Priobčil H. Podkrajšek.

Zamenjaj števila z glasniki; besede, ki jih dobiš, pa naj pomenijo zaporedoma:

- 1, 2, 3, 4 = vrelo vodo,
- 5, 6, 7, 8, 9, 10 = pridevnik,
- 1, 2, 7, 11, 7 = domačo žival,
- 7, 10, 12, 7, 13, 7, 14 = ime za poučen ali zabaven letnik,
- 11, 9, 2, 15, 6, 7 = gospodarsko pripravo,
- 15, 16, 8, 17, 3, 4 = dejanje (pri telovadbi),
- 18, 11, 9, 17 = najlepši kras cvetice,
- 7, 10, 15 = veznik (vprašalnik),
- 19, 7, 16, 20, 9, 18 = divjo žival,
- 9, 13, 7 = števnik.

Začetni in končni glasniki teh besed, ki jih čitaj od zgoraj navzdol, ti povedo ime ptice in njeno svojstvo. — Rešilec, ki ga določi žreb, dobi v dar: Ave, patria! Gledališka igra v treh dejanjih, spisal Igor Vidic.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Materi v spomin.

Tih in nem pozdrav ti pošiljam, mati; pomlad mladosti in življenja vriska preko polja in trat, pojočih v razkošnosti cvetja.

Zakaj si nas zapustila, mamica, sedaj, ko žari zunaj solnce in smeh, cvetje in petje? Sedaj, mamica, ko se koplje moja mladost v solncu in žarkih in mladi maj hiti čez smejoče se vrtove?...

Nisi mogla kljubovati neizprosni smrti, mati! Tvoje trpeče telo se je zaman upiralo ledeni vihri; odšla si, in smejoči se maj ti ni mogel poljubiti hrepeneče duše!

Sama spiš, mamica, sama v svobodni zemlji, ki ti je postala druga domovina,

sredi maja, solнца in rož, pojoč budnico lepšim dnevom...

Še enkrat si zahrepenela po našem jugu in Adriji; kako rada bi počivala v rodni zemlji, v naročju jasmína in žarkih solнца v bližini sinjega morja...

Mati, kje ti je dom sedaj, kje jug, kje so solnčni gaji?

Mnogokrat ti je duša zaman zahrepenela po krasnih majskih nočeh. Da, mamica, takrat se je bleščalo morje v srebru in zvezdice so se lesketale na jasnem nebu z obale, tja čez mirno Adrijo pa je trepetal jokajoči glas mandoline. To je bilo takrat, mati, ko so žarele smokve in je mirno sanjala Adrija...

Sedaj ti je dobro, mati! Spiš mirno spajne na tihem solnčnem gričku. A tvoja duša raja po lepših gajih, kjer je večna pomlad in vedno smehljajoče se solnce.

Tudi moja hrepenča mladost, mamica, kliče v žejnem koprenanju solnčnih ravnin, sama je kakor naša lepa domačija v objetju solnčnih goric in belih domov.

Tja na pomlad, mamica, v sladko šumenje lesov me je povedla moja mladost, tja na pomlad je šlo bolešno hrepenenje, med rože in solnce, med cvetje moje lepe mladosti, tja sem ponesla tvoj bolni pozdrav...

Bežale so blodne misli mimo sivega mejnika, hitele preko ubogih kraških tal, oblagodarjenih z bornimi borovci, preko oljčnih gajev in mandljev tja v cvetje Velike noči...

Čez ves ta lazur, lesketajoč se kot dijamant v sinjini velikonočnega solnca, valoveč ob znojju rodnega doma, posejanega s cvetjem, tja dolj do praviljičnega Miramara v objemu srebrnopolnih oljk in pinij je blodil moj plahi solzni pogled... čez ves ta kras, ko so v žaru južne noči tiho snivala vaška okenca sladke sanje o sreči in svobodi, v objemu Adrije, v zatišju trt in jasmína, čez vso to lepoto južne pomladi, s tihim čvrčanjem črička in pobožnim petjem slavčka v oleandru pod latniškom domačega praga...

Mamica, na pomlad me je zvalilo kosovo petje v domovino, zvalil me je otožni klic Adrije...

Na pomlad, ko je trepetalo ozračje od tihih zvokov juga, sem poljubila to našo sveto prst, polno bolesti in solz... In na pomlad, mati, sem se vračala na svobodna tla pod okrilje dehtečih smrek in bistré Savinje...

Kaj morem zato, mati, da je duša otožnejša in da je srce bolno?

O mamica moja, duša upa v vstajenje, na svobodo naše domačije! Takrat bodo zavriskala jadra v solnčni daljavi, zašumeli bodo oljčni gaji v naši razjarmljenosti, naši svobodi, takrat, mati, ko bo zadehtel maj v naši zemlji, ponesem svobodni pozdrav sinji Adriji, tvoj pozdrav belemu domu, ki si ga tako vroče ljubila...

Ivka Vasiljeva.

Slovo od osnovne šole.

Govor ob zaključku šolskega leta 1925/26. Govorila E. V., učenka 8. razr. osn. šole v Novem mestu.

Ob zaključku letošnjega šolskega leta zapuščamo učenke in učenci osmega razreda osnovno šolo in se poslavljamo od nje. Ob tej priliki se oziramo na vse naše dosedanje šolanje in zbujaajo se v nas prijetni spomini in nam prešinjajo srca topli občutki.

Zivo nam je pred očmi, da smo 8 let v šolskem času videli vsak dan pred 8. uro

zjutraj učenke in učence na poti v šolo. Tudi mi smo bili med njimi. Iz vseh mestnih ulic so prihajali s knjigami in zvezki ali v rokah ali v nahrbtniku. Mnogi so šli v osnovno šolo, drugi pa v gimnazijo in v trgovsko šolo. Izven mesta bivajoči pa so se na vozev pripeljavali ali jih je železniški vlak dovajal na kolodvor in od tam so hiteli v mesto in v šolo.

Kakor hodijo deklice in dečki v osnovno šolo v Novem mestu, tako je tudi po drugih manjših in velikih mestih. Hodijo pa tudi po vaseh, saj imajo ali posamezne ali po dve ali več sosednih vasi skupaj svojo osnovno šolo. Ne samo v Jugoslaviji je tako urejeno, nego po vseh izobraženih državah vsega sveta. Po vsem svetu se pred osmo zjutraj napravljajo deklice in dečki od doma na pot v šolo. Povsod jih kliče, združuje in vodi isti namen: učiti se!

Še pred 50 leti ni bilo tako; odtlej pa so ljudje spoznali, da je osnovna šola potrebna vsakemu človeku, ker mu lajša in izboljšuje kesnejše življenje. Zato so zgradili mnogo novih šolskih poslopij in so z zakonom določili splošno šolsko dolžnost.

Z veseljem si obujamo v spominu, kaj vse nas je osnovna šola učila.

V milem materinskem jeziku smo se najprej učili čitati in pisati. Izpopolnjevali smo se potem ves čas v slovenski govorici tako, da znamo sedaj bolje in jasneje in pravilneje povedati svoje misli, kakor znajo ljudje, ki niso hodili nikoli v šolo.

Naučili smo se čitati; zato so nam dostopne sedaj knjige, da iz njih črpamo marsikaj koristnega in poučnega za našo štčana in kmeta, za uradnika in obrtnika in trgovca — sploh za vsakega izobraženega človeka, kar hočemo tudi mi biti. Lahko si bomo odslej izpopolnjevali izobrazbo s čitanjem v knjigah. Iz knjig, ki smo jih čitali v šoli, smo zvedeli, kako si varujemo dragoceno zdravje; iz njih smo zvedeli, da pametni ljudje povsod častijo delo, lenobo pa zaničujejo, zakaj z delom si ljudje služijo vsakdanji kruh in vse potrebščine boljšega življenja; z lenobo pa si življenje kazijo in ga prežgodaj in nesrečno skoncujejo. Iz knjig smo se učili spoznavati naš narod in njegovo zgodovino in našo lepo domovinsko državo. Učili smo se tudi o drugih narodih in o vsej zemlji, ki je skupna domovina vsega človeštva. Učili smo se nadalje v prirodopisju o živalstvu, rastlinstvu in rudinstvu naše zemlje in obračali pozornost na naše domače in druge koristne živali, dalje na gojene poljske, travniške in druge koristne rastline pa tudi na koristne rudnine. Učili smo se v prirodoslovju o elektriki, o svetlobi in drugih prirodnih silah. Zvedeli smo, kako zna izobražen človek obračati te sile, da mu služijo in mu opravljajo dela v raznih strojih in v čudovitih napravah današnjega časa, kakor so: brzojav, dinamostroj,

parni stroj, avtomobil, telefon, fotografska priprava itd.

Na podlagi naše slovenščine smo se lahko naučili srbohrvaščine, tako da bomo po vsej naši domovinski državi res kakor doma. Učili smo se tudi nemščine, tako da lahko čitamo nemške knjige in bomo, če treba, izpopolnili svoje znanje, da bomo občevali z Nemci v trgovskih in drugih zadevah.

Jako nam je šola olepšala in izboljšala življenje, ker nas je učila lepega vedenja; učila nas je ljubiti resnico in sovražiti laž, spoštovati odkritosrčnost, poštenost, milosrčnost in prijaznost in opominjala nas je, da se ogibljimo vseh tem nasprotnih lastnosti.

Ker znamo pisati, moremo sporočati svoje želje, prošnje in druge misli odsotnim ljudem; moremo si karkoli napisati, da tega ne pozabimo. Ker znamo čitati, lahko sprejemamo pisanje tudi od drugih ljudi.

Marsikateremu učencu in učenki je računanje delalo preglavico v šoli; in vendar je koristno, da smo se tudi tega naučili. Ne trgovec in ne obrtnik, ne uradnik in ne kmetovalec in tudi nobena gospa in nobena druga žena ne more izhajati brez pravičnega računanja.

Na trud in težave učenja smo učenke in učenci radi pozabili, če je prišlo na vrsto ali petje ali pa igranje in telovadba. Veselo nam je utripalo srce med igranjem in rdečila so se nam lica pri telovadbi in veselje je pri petju zvenelo iz naših mladih grl. Radi bomo peli slovanske pesmi vse svoje nadaljnje življenje!

Z radostjo smo se učili risanja in z veselim zadovoljstvom smo videli, da napredujemo od meseca do meseca. Ponosni smo bili, ko so ob koncu šolskega leta šle naše risbe in slike v šolsko razstavo in so jih hodili gledat gospodje in gospe iz mesta.

Me učenke smo imele še eno veselje več kakor učenci. Saj nas je pouk v ženskih ročnih delih izvežbal v posebno lepem in koristnem, zgolj ženskem poslu. Naučile smo se šivati in plesti, kvačkati in vezti. Sedaj si lahko izdelujemo perilo in marsikaj od obleke same pravično zalo in okusno in ponosne smo na to svoje znanje. V šolski razstavi so naša ročna dela bila najboljše in najlepši oddelek in mestne gospe so jih hvalile ter jih bile vesele.

Tako so nam potekala leta drugo za drugim in nas bogatila s koristnim znanjem in koristnimi spretnostmi. Preteklo je celih osem let. Dovršili smo osnovno šolo in pri-

svojili smo si znanje in spretnosti, ki so potrebni temelj vsakemu izobraženemu človeku.

Globoko pomilujemo tiste otroke, ki niso hodili v šolo! Kako ubožni so nasproti nam! Kako neokretni so v govorjenju in vedenju, kako brez pomoči so in zapuščeni in sposobni samo za najnavadnejša opravila! Kako vse bolj kakor njim se je nam razvil razum, je nam obogatelo srce, se je nam olepšalo vedenje in so se v nas probudile spretnosti!

Z veseljem in zadovoljstvom se oziram na vse, kar nam je podarila šola! Globoka hvaležnost se nam je vsadila in vkošeninila v osmih letih v srca, hvaležnost onim, ki so nam delili vse dobre šolanja. In sedaj, ko se od osnovne šole poslavljamo, čutimo za prvo dolžnost, da izrečemo besede presrčne in globoke zahvalnosti!

Hvaležni smo pred vsem našim ljubim, dobrim staršem, ki so nas preskrbovali s šolskimi potrebščinami, pa tudi s hrano in obleko in stanovanjem in so imeli za nas vedno ljubezen in skrbnost. Hvala jim za vse najlepša in najtoplejša!

Hvaležni smo šolskim oblastim, ki so uredile šolo tako lepo, da smo si mogli vsega pridobiti, kar je izobraženemu človeku najvažnejše. Hvaležni smo tudi najvišjemu gospodarju šolskih oblasti in nas vseh, našemu presvetlemu kralju!

Hvaležni smo nadalje vsem našim gospodom učiteljem in gospodičnam učiteljicam. Mi sami bi se iz knjig ne bili mogli učiti. Mrtve bi nam bile knjige. Naši učitelji in učiteljice pa so znali oživiti mrtve besede šolskih knjig in so nam z neizmerno ljubeznijo, skrbnostjo in potrpežljivostjo lajšali in slajšali učenje dan za dnevom, leto za letom. Brez njih bi danes ne mogli zreti z zadovoljstvom in ponosom na minula leta in primerjali bi se tistim, ki niso bili nikoli v šoli.

Zahvaljujem se v svojem in v imenu vseh součenk in součencev vsem našim spoštovanim učiteljem in učiteljicam, v prvi vrsti našemu g. razredniku, ki je skrbno vodil pouk v našem zadnjem, najvišjem letniku! Hvala Vam, gospod razrednik, najpresrčnejša, hvaležni smo Vam sedaj in hvaležni Vam ostanemo vse življenje!

Ob uri, ko se poslavljamo od osnovne šole in se bomo razšli, se obračam pa tudi do vas, drage součenke in součenci, in želim, da si zvesto ohranite nauke osnovne šole v spominu in v srcu. In ti nauki naj vas povedejo v srečno nadaljnje življenje!

